

pilíř

lidé obývající
svět — participace

pilír

časopis o krajině, městech a domech
www.casospilir.cz

úvodník

Milé čtenářky, milí čtenáři,
rozčítáte číslo, s nímž se první řada Pilíře blíží svému závěru, když uzavíráme jakýsi pomyslný kruh. Začali jsme u každého z vás, doma. Vyšli jsme s vámi ze dveří mezi další budovy a domy do historie, vstoupili jsme do ulic se sociologií, na náměstí měst a do literatury, do parků, přírody a budoucnosti... Snažili jsme se poukázat, že místa, v nichž pobýváme, jsou neodmyslitelně spjatá s naší existencí a ovlivňují ji.

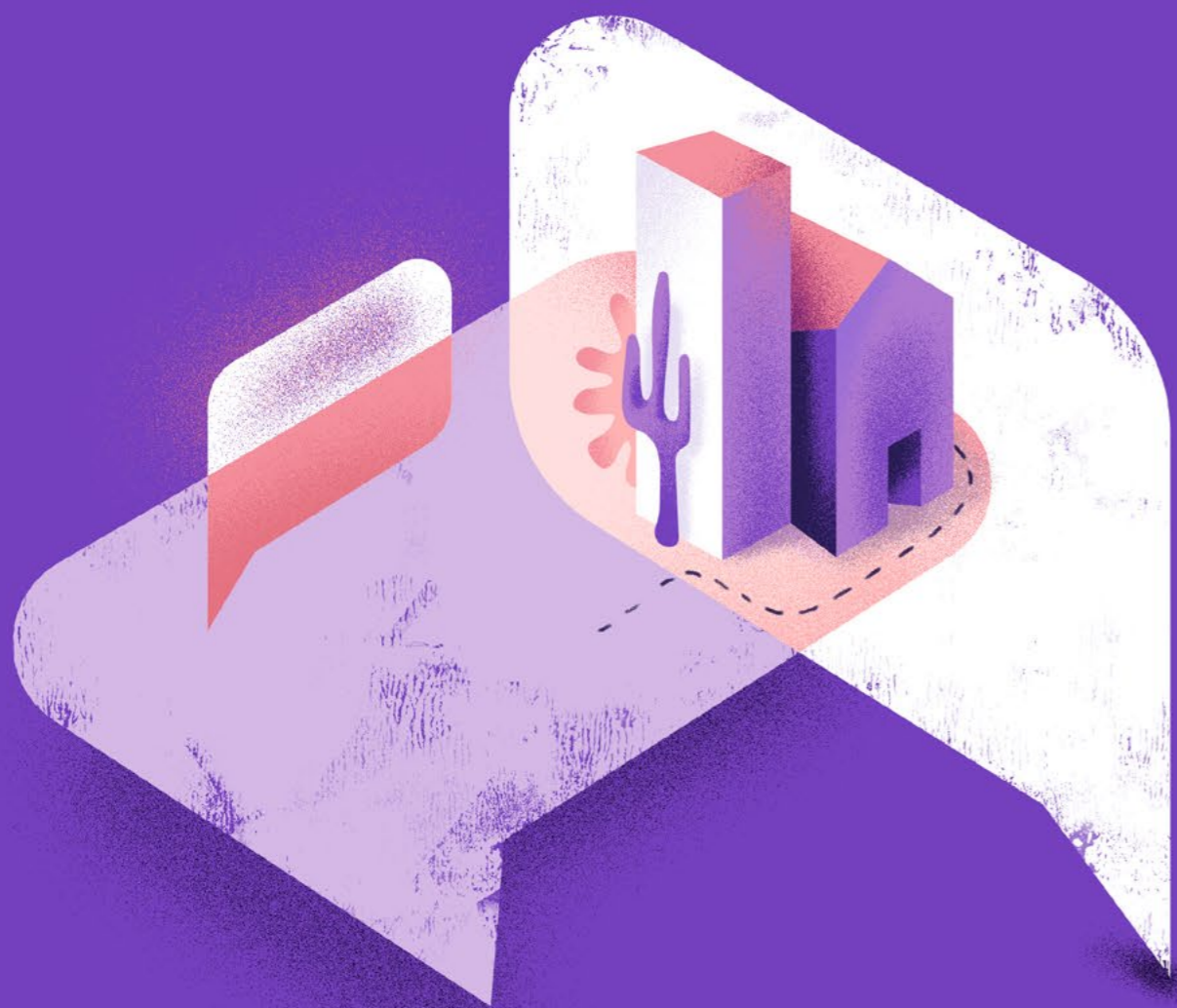
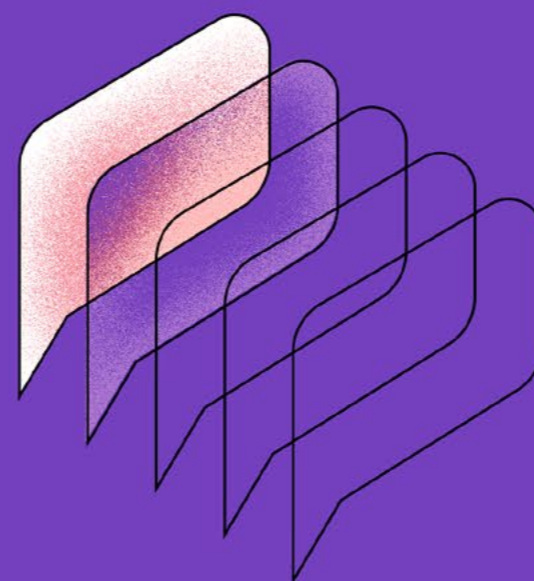
Nyní se v šestém čísle opět k sobě vrátíme, protože ten vztah mezi námi a místy funguje obousměrně. Místa ovlivňují nás a my ovlivňujeme je. V dnešní době se osvědčuje názor, že podobu míst by měli spoluvytvářet především jeho uživatelé. To nabízí určité možnosti, zároveň to vyžaduje zodpovědnost. A právě o tom, jaký je to proces, vypráví poslední

ucelené téma Pilíře, které je zároveň zdůvodněním celé řady – budeme-li mít někdy možnost rozhodovat o podobě našeho nejbližšího (nebo i vzdálenějšího) okolí, měli bychom vědět o čem všem rozhodujeme. Myšlenky, které přijímáme za své v raném věku, nás budou provázet po celý život.

Asi by tak mohla řada Pilíře skončit, kdyby se nám během posledního roku (a stále trvající pandemie) nepříhodilo, že se některé články do jednotlivých vydání již nevešly, jiné se „úplně nehodily“ a další se nestihly napsat. Nejen proto jsme se rozhodli vydat poněkud speciální podzimní číslo, přičemž textová různorodost nebude jedinou jeho odlišností.

Mezitím přejeme všem žákům, studentům a učitelům pěkné prázdninové léto!

Markéta Hossingerová

10 Neopomíjme děti při navrhování veřejného prostoru
základy začlenění dětí do rozhodování
Kristýna Stará – architektka, Martin Veselý – sociolog

14 Veřejný prostor pro děti a děti pro veřejný prostor
trojice konkrétních příkladů dobré praxe
Marek Sivák – architekt

18 Šťastná města
o participativních rozpočtech a veřejné správě
Veronika Kovářová – architektka

20 CAMP
pohled do neobyčejné instituce a její snaha o výchovu občanů, kteří se zajímají o věci okolo sebe
Barbora Kloudová – specialistka komunikace CAMP

26 Dívej se kolem sebe
fotografický projekt pro nejmenší žáky
Kristýna Stará, Adam Pokorný, Adéla Křížková, Tomáš Kovalčík, Architekti ve škole

26 Malá drobnost pro radost
procházka po okolí školy s žáky 1. stupně ZŠ
Jana Polášková – učitelka

27 Ravipeli
námět na zobrazení vztahů prostoru a na diskusi pro středoškoláky
Kristýna Stará, Karolína Kopecká, Architekti ve škole

28 Democrazy
lekce o společném rozhodování pro 1. stupeň ZŠ
Eliška Homutová – učitelka

28 Návrháři veřejného prostoru
námět na dlouhodobý a regionální projekt pro nejstarší žáky ZŠ
Daniela Pernesová – muzejní pedagožka

29 Tajemný svět chodníků
soubor námětů na hry i přemýšlení o chodnících pro všechny
Lukáš Houška – popularizátor města

29 Postav altán
výtvarná kooperativní aktivita pro rodiny s dětmi
Aleška Čeňková – galerijní lektorka

30 Brožura Participace dětí a mládeže
jak dál?
Mirjana Petrik – architektka

32 Čtení nejen na prázdniny
přehled knih pro děti a mládež
Kristýna Stará, Markéta Hossingerová – učitelka

to origin

neopomíjeme děti při navrhování veřejného prostoru

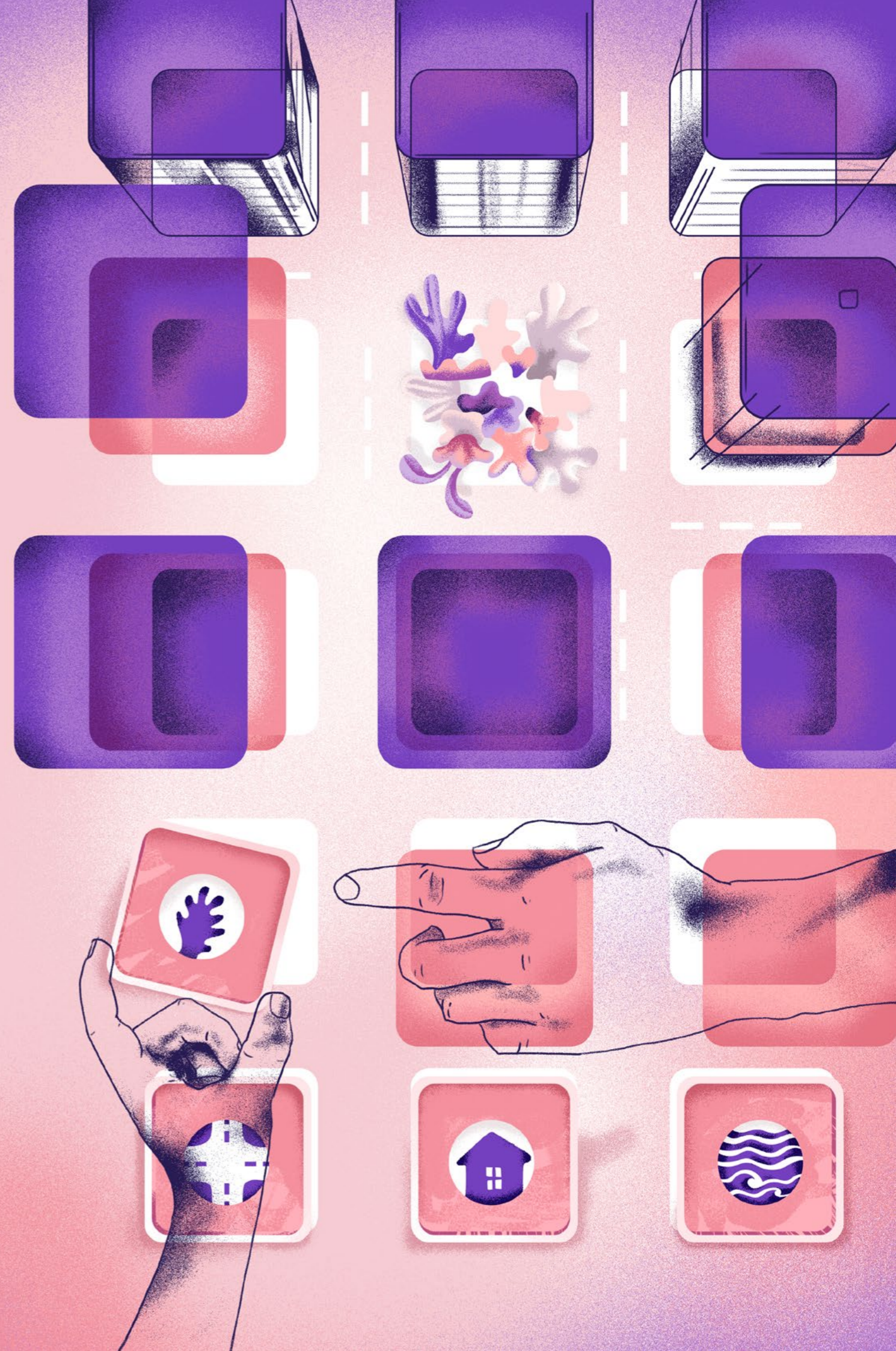
Příspěvkem navazujeme na článek „Veřejný prostor jako učebnice“, který vyšel v září loňského roku ve třetím čísle „Veřejný prostor – místo střetávání nás všech“. Zamysleme se nad častými příčinami a důsledky vynechání dětí z procesu navrhování veřejného prostoru.

text: Kristýna Stará, Martin Veselý

Dítě jako partner?

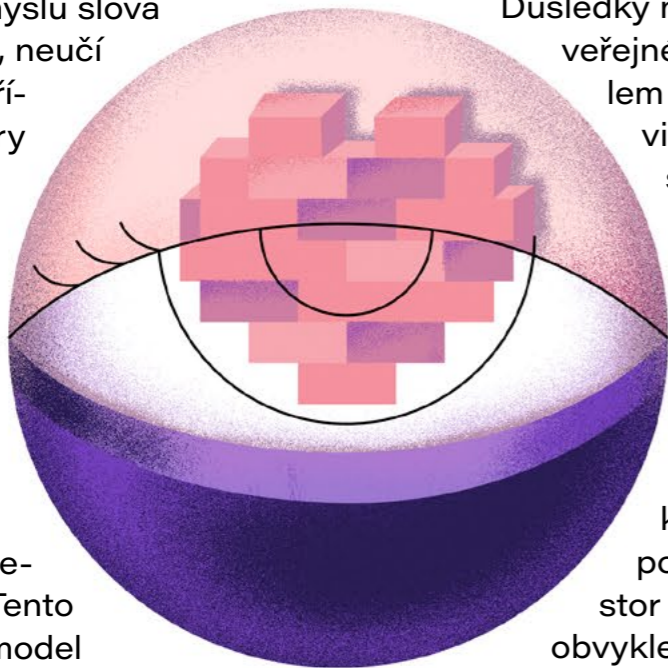
Děti jsou častými uživateli mnoha venkovních i vnitřních veřejných míst – nejen dětských hřišť a sportovišť, ale také parků, místních knihoven nebo komunitních center. Přesto bývají spíše ojediněle zapojovány do diskuse, když se takové prostory navrhují či se plánuje jejich revitalizace. Přestože za tím není zlý úmysl,

zadavatele či zpracovatele projektu často ani nenapadne, že by děti mohly být užitečnými partnery nebo případně nevědí, jak děti zapojit, a proto to raději ani nezkusí. Pravděpodobně jste se ne jednou setkali s podobnými názory: „Děti ještě nemají rozum. My (rodiče, učitelé, vychovatelé a jiní pravidelní pečovatelé) víme nejlépe, jaké naše děti jsou a co

potřebují." Přistupuje-li však vychovatel k dítěti jako k objektu péče, tj. k osobě v širokém smyslu slova nesvéprávné, neučí ho otevřeně říkat své názory a iniciativně přicházet s vlastními nápady, ale hledat cestu nejmenšího odporu při adaptaci na shora stanovená pravidla. Tento stále běžný model vzdělávání a výchovy má za následek podceňování dětí coby partnerů při navrhování nejen veřejného prostoru.

Často se setkáváme s názory, že děti „budou chtít všechno možné," „přijdou s nerealistickými nesmysly," „budou si z toho dělat legraci, nelze je brát vážně" apod. Příklady z naší praxe však ukazují opak. Pokud děti dostanou možnost skutečně se podílet na projektu, který je zajímá, vezmou své zapojení vážně. Věřte, že děti školního i předškolního věku si uvědomují, vnímá-li je dospělý jako partnery (jedná s nimi na rovinu a dává jim reálnou možnost něco ovlivnit). Zábavná a podnětná forma spolupráce přiměřená věku dětí upoutá jejich pozornost a otevře brány upřímnosti a tvořivosti. Oproti dospělým účastníkům participativních setkání se můžete těšit na záplavu nápadů. Samozřejmě, ne všechny budou dobré, natož reálné, ale i s dětmi lze vést diskusi. Tomu není jinak ani s nápady dospělých.

Důsledky nezapojování zapojení na oko

Důsledky nezapojování dětí do tvorby veřejného prostoru vidíme všude kolem sebe. Starší děti se stahují do virtuálních prostorů sociálních sítí a videoher, tráví volný čas v nákupních centrech nebo se scházejí na dětských hřištích pro nejmenší k nelibosti mnoha přítomných rodičů a prarodičů. Na vině však není „rozmazlená dnešní mládež", nýbrž skutečnost, kterou vám starší děti řeknou, pokud se zeptáte. Veřejný prostor v okolí domova a školy jim obvykle nenabízí žádná atraktivní místa trávení volného času s výjimkou jednoho či několika sportovišť a s výhradami dětských hřišť. Zeptat se, jak chtějí trávit volný čas a jaké prostředí k tomu potřebují, je prvním krokem ke kvalitativní změně. Předejde se tím také mnoha pochybením, např. umístění oblíbených workoutových prvků na nezastíněnou plochu, takže v horkých prázdninových měsících jsou po většinu nepoužitelné nebo výstav-workoutového do velkého vnitroblokromě vysokého rizika, že budou stěžovat na „hlučné výrostky", se ani samy děti příliš nechtějí setkávat, protože mají pocit, že jsou ze všech stran sledovány a kontrolovány.

Horší než žádné zapojení dětí je však jejich zapojení „na oko", tj. s vědomím, že ve skutečnosti nemohou nic ovlivnit a jejich návrhy nebudou brány vážně. Nejčastějším důvodem pro falešnou spolupráci je kombinace výše uvedených stereotypů o neschopnosti dětí smysluplně se zapojit do projektu, se snahou zadavatele (investora projektu, komunálního politika aj.) využít „zapojení" dětí jako marketingový tah. V tomto případě je na zkušenosti a profesní etice zástupců vzdělávacích institucí a externích lektorů, aby účast na takovém záměru odmítli. Zkušenost účastníků tohoto způsobu „participace" je i pro zralého dospělého člověka velmi frustrující a snižuje ochotu zapojit se v budoucnu. Naopak oprávněně můžeme zapojit děti do participativně-vzdělávací aktivity, u které od počátku všichni účastníci

ví, že jde o hru, jejíž výsledky se nevztahují k žádnému skutečnému záměru. Příkladem takové aktivity je simulační rollová hra „Máme plán!" vytvořená na Fakultě architektury ČVUT jako pomůcka k seznámení studentů a komunálních politiků s principy územního plánování. Upravenou verzi jsme však úspěšně odehráli již se žáky 7. ročníků.

Závěrem

Hledáte-li příklady dobré praxe a potřebujete-li inspiraci, můžete se podívat na stránky společnosti dialog architekti. Hlavně si však nezapomeňte poznamenat datum září 2021, kdy se můžete těšit na online příručku „Zapojování dětí a mladých lidí do tvorby sídel: metodická příručka participace", která nyní vzniká v rámci projektu „Mladé miesta" podpořeného programem Erasmus+. Příručka bude bezplatně ke stažení na výše zmíněných webových stránkách či stránkách projektu Architekti ve škole.

Pokud děti dostanou možnost skutečně se podílet na projektu, který je zajímá, vezmou své zapojení vážně.

veřejný prostor pro děti a děti pro veřejný prostor

text: Marek Sivák

Tři příklady – tři různé roviny zapojení
dětí do tvorby veřejného prostoru

Jak zaznívá v úvodním článku čísla, zapojování dětí do tvorby veřejných prostranství je stejně důležité jako participace dospělých. Je to prostor i pro ně a také o něm budou brzy samy rozhodovat a platit jeho údržbu. Spolupráce s dětmi znamená velkou zodpovědnost – vše prožívají intenzivně – i vysoké nároky na profesionální organizaci a kvalifikované rozhodování, zda je vhodné záměr v daných podmínkách participovat. Je řada projektů, kde postačí kvalitní (tedy včasná a otevřená) komunikace – i ta je však dnes nedostatkovým zbožím.

Následující příklady z Plzně popisují různé roviny zapojení dětí – od občanského projektu (tedy iniciativy vzešlé přímo od dětí) přes tradiční participaci až po přizvání dětí k fyzické montáži a užívání místa (což samo o sobě participací není). Tím chci ilustrovat bohatost možných přístupů a řešení.

Předškolí 21. ZŠ

Žáci a žákyně z 5. a 6. tříd plzeňské základní školy se zapojili do programu „Kreativní demokratická škola: Pěstuj prostor“ realizovaného v Plzni v letech 2012-2015. Projektem je vedle vychovatelky z družiny provázeli externí lektoři včetně architekta. V první části přišly jednotlivé dětské týmy s nápady na to, jaká témata ve veřejném prostoru je zajímaví a chtěly by je řešit. Nápady si vzájemně představily, diskutovaly a hlasovaly o nich a zvítězil záměr věnovat se zanedbanému prostoru před vlastní školou. Děti se vrhly do terénu, aby o místě zjistily více – tázaly se svých spolužáků i dospělých uživatelů prostranství na jejich potřeby. Z toho vyloučily jasné zadání – co potřebují

žáci, co škola, rodiče, senioři, pejskaři. Ve formě prezentace, hrané scénky a také fyzického modelu (děti mají rády jasné a hmatatelné vyjádření, ale je důležité, aby chápaly, že tím nenahrazují práci odborníků a že výsledné řešení bude vypadat jinak) pak projekt představily na celoměstské konferenci, kde sklidily úspěch.

Měly chuť proměnu tohoto prostoru opravdu zrealizovat, a tak jsme jim pomohli i s dalším krokem. Vznikl v té době unikátní soutěžní workshop zaštítěný Českou komorou architektů. Do soutěže byly přizvány tři týmy architektů a krajinářů. Děti jim představily zadání, odpovídaly na dotazy a konzultovaly s nimi jejich první nápady. Samy se tím učily, jak pracuje architekt. Při druhé konzultaci daly zpětnou vazbu k rozpracovaným návrhům a při třetím setkání si vyslechly finální prezentace. Pak po boku profesionální poroty hodnotily odevzdané návrhy. Dostaly první slovo a na podstatu návrhů měly překvapivě shodný pohled, jako zkušení odborníci, byly však ještě přísnější.

Z vítězného návrhu (ateliér Zábran Nová architekti) se do několika měsíců zrealizovala tzv. nultá etapa, tedy drobné zásahy nevyžadující stavební povolení. Ty dětem rozšířily možnosti trávení volného času v okolí školy a hlavně jim daly zažít pocit ze zhmotnění vlastní práce. Projekt celkové rekonstrukce převzala ve spolupráci s vítězem Správa veřejného statku města Plzně a při lhůtách, jaké mají projekty ve velkých městech, se zatím na realizaci čeká.

Jiráskovo náměstí

Do stejného programu se zapojily i dvě třídy Masarykovy základní školy. Ty si navíc prošly celoškolskými volbami, kde do hlasování mezi dvěma hlavními nápady zapojily i učitele a rodiče. Vyhrál podnět veřejně zpřístupnit soukromou klášterní zahradu, v jejíž části má škola vypůjčené záhony pro hodiny pěstitelství. Svůj záměr žáci představili převorovi kláštera, začali psát novinové články, natočili fingované televizní vysílání. Nechyběl ani obligátní model jejich představy o tom, jak by novým návštěvníkům mohla zahrada sloužit. Projekt představili na konferenci, vyhráli a rozhodli se pro první krok – s požehnáním kláštera zahradu otevřít na Víkend otevřených zahrad. Na ten dorazilo několik tisíc návštěvníků.

Následně se tento „dětský projekt“ (ve spolupráci školy se spolkem Pěstuj prostor, Městským obvodem Plzeň 2 – Slovany a klášterem dominikánů) přetavil do rozsáhlé obnovy Jiráskova náměstí a klášterní zahrady v hodnotě více než 100 milionů korun, na niž se povedlo získat i spolufinancování Nadace Proměny Karla Komárka. Masarykova škola se stala klíčovým partnerem, pomáhá s projektovou

organizací a zapojuje se do všech souvisejících vzdělávacích a participačních aktivit. Například v roce 2019 se už nová generace žáků spolu s další místní školou zúčastnila akce „Město pohledem dětí a náctiletých“, v rámci které jsme přímo v terénu zjišťovali konkrétní potřeby dětí při užívání veřejných prostranství. Architekti pak dostali od žáků zadání, představili jim své odpovědi a přijeli je s nimi ověřit v praxi.

Hlasatelka žákovského vysílání se i po vychození školy vrací uvádět Víkendy otevřených zahrad a další akce, které v klášteře úspěšně probíhají doposud.

Předškolí 4. ZŠ

Obyvatelka plzeňského sídliště vložila podnět na úpravu zanedbaného prostranství před školou do Otevřené výzvy Pěstuj prostor. Po kladném zhodnocení zástupců města, obvodu i nezávislých odborníků jsme se projektu jako spolek Pěstuj prostor ujali. Domluvili jsme finanční a organizační spolupráci s obvodem, zázemí ve škole a přizvali studenty architektury a krajinářské architektury. Ti si během třídního plánovacího workshopu vyslechli zkušenosti obyvatelky, zástupců školy

i náhodných uživatelů místa a navrhli jednoduché úpravy místa. Po získání povolení stačily na samotnou realizaci čtyři dny. Dominantu prostoru – zarostlý obří socialistický „květník“ – jsme společně vyčistili od přebujelé zeleně a doplnili ji dřevěným molem s posezením. Na vedlejším trávníku vyrostl víceúčelový paletový „had“. Díky spolupráci školy se povedlo zapojit žáky a žákyně do výroby navržených objektů během výuky. Pro ně i dozorující učitele to byl velký zážitek, který přispěl k tomu, že se hned po dokončení začaly objekty naplno využívat. Na slavnostní otevřací piknik dorazilo přes sto žáků a rodičů a v jakýkoliv hezký den zůstávaly obsazené.

Objekty vydržely na místě přes dva roky, než se vyměnilo vedení obvodu. To, soupeříc s vedením předchozím, mělo potřebu fungující projekt zrušit a nahradit vlastním. Nepomohla diskuse ani kompromisní návrhy, objekty jsme museli odstranit. Učinili jsme tak formou veřejné rozlučky, kdy nám žáci a žákyně školy znovu pomáhali – tentokrát prvky rozebrat. Byli smutní a nechápali politický důvod jejich demontáže. Akci jsme využili i ke zpětné vazbě. Zjistili jsme, že na řešení oceňovali zejména multifunkčnost, tedy že je prvky nenutily jen k jednomu způsobu užívání. To nám ostatně potvrdili i někteří rodiče, kteří tam chodili, ač jejich děti školu nenavštěvují. Obvod pak po několikaměsíční pauze zrealizoval velmi podobné řešení za desetinásobnou cenu.

Shrnutí

Co si lze z těchto příkladů odnést? Děti (téměř jakéhokoliv věku) jsou

plnohodnotnými partnery a je možné je zapojit do všech částí projektu. Důležité je jen přizpůsobit daný úkol jejich možnostem a vysvětlit jim jejich roli. Zároveň děti ani rodiče nemohou samy „zachránit“ město tím, že začnou suplovat povinnosti veřejné správy. Nemají k tomu mandát, nástroje ani prostředky, jaké mají politici a úředníci. Mohou

(a mají!) však sdělit své potřeby, iniciovat změny, případně nabídnout spolupráci. Dokonce mohou (a nemusí) ve spolupráci s odborníky ukázat vhodná řešení a ty pak od politiků vyžadovat. Tím vším přispívají k silnější občanské společnosti a lepší kvalitě našeho životního prostředí.

Článek vychází z praxe spolku Pěstuj prostor a Platformy pro veřejný prostor, jichž je autor členem. Naším cílem je pomáhat městům, občanům a investorům a připravovat optimální mezioborová řešení v oblasti plánování a rozvoje měst, revitalizace veřejných prostranství a spolupráce s veřejností (participace). Více na www.obcanskeprojekty.cz.

Některé uvedené příklady vznikly ve spolupráci s Centrem pro komunitní práci západní Čechy, Plzeň 2015 a s dalšími organizacemi.

šťastná

text: Veronika Kovářová

města

O obecné prospěšnosti participativního rozpočtování

Ačkoliv od revoluce už uběhlo přes třicet let, problematika kultivace veřejného prostoru se kupředu posouvá velice ztěžka. Kvalitní veřejný prostor nalezneme v centrech měst, v nových obytných lokalitách, především tam, kde je ekonomický zájem – prodat nové byty, nalákat turisty či nakupující.

Participativní rozpočtování v rámci radnic a obecních úřadů naopak pomáhá rozvíjet veřejný prostor tam, kde je zájem pouze společenský. Neviditelné ruce trhu tak pomáhá viditelné zapojení občanů, kteří chtějí ve svém okolí něco zlepšit.

Význam participativního rozpočtování nestojí na tom, jak velký objem peněz radnice poskytnou (i když je to samozřejmě důležitý aspekt), ale v celém procesu plánování, tvorby, hlasování a představování projektů, které občané přinášejí. Obrovskou devízou je otevření myslí lidem, kteří při výběru výherních projektů či při společné tvorbě návrhů začnou více přemýšlet o svém

okolí jako o něčem, co mohou spoluvytvářet. Druhým velkým milníkem je radost z pomoci komunitě (u autorů), či pocit spoluzodpovědnosti za dobrý počin (u hlasujících). V konečném důsledku tento proces vede k vyšším požadavkům na své zastupitele, vyššímu zájmu o aktivity své radnice a tím i lepší péči radnice o kvalitu veřejného prostoru v celé obci či městě.

Proč je dobré začít s participativními projekty už od školních tříd? Abychom se naučili předpokládat, jak administrativně i časově náročné mohou některé změny být, co obnáší správa města a že nekončí opraveným chodníkem. Ve městě se sbíhá velké množství zájmů a je třeba všechny ve schvalovacím procesu vypořádat. Když naučíme občany vnímat možnosti přeměny města v reálných horizontech, nedostaví se rozpaky a vztek nad časovou prodlevou od projektu k realizaci. Dáme-li občanům možnost spoluvytvářet budoucnost, mohou být šťastnější lidé i celá města.

CAMP chce z dětí vychovat občany, kteří se zajímají o věci kolem sebe

Pohled do unikátní instituce v rámci republiky a na její práci s dětmi a mládeží

text: **Barbora Kloudová**

Cílem Centra architektury a městského plánování neboli CAMPu je zlepšit veřejnou diskuzi o rozvoji Prahy. Chce být základním zdrojem přehledných a dostupných informací o přítomnosti a budoucnosti hlavního města a fungovat jako otevřená platforma, „základní tábor“ pro každého, kdo má zájem o společné plánování a rozvíjení Prahy. To platí i pro děti a mládež, pro které v rámci CAMPu vznikla EDU sekce. Pod taktovkou Jany Kostecké a Silvie Luběnové každý měsíc vzniká nápaditý program.

Pro koho je EDU program určený? Jak funguje program během pandemie? Kde bere EDU sekce CAMPu inspiraci a jaké jsou její plány do budoucna? Nejen o tom jsme si s koordinátorkami programu povídali.

CAMP chce být otevřen všem – dětem, žákům, studentům, ale i pedagogům a rodičům, kteří se zajímají o architekturu, urbanismus, město a prostředí, ve kterém žijí. CAMP připravuje a realizuje akce jak pro veřejnost, tak pro školy a vytváří i programy na míru.

Na dobu, kdy není možné se v CAMPu potkávat osobně, jsou připraveny projekty, na kterých lze pracovat doma. Veškeré informace a materiály naleznete na stránkách CAMPu: <https://www.campuj.online/edu>

Mezi nejúspěšnější akce pro veřejnost patří cyklus vycházek Objevujeme město, který je určený pro děti od osmi do osmnácti let. Cílem je seznámení s provozem a fungováním města skrze vlastní zkušenost. Návštěvy jsou zaměřené na místa, instituce a zařízení, které bezprostředně souvisí s fungováním města. Každá přednáška je vedena odborníkem za danou oblast nebo absolventy vysokých škol architektonického zaměření. Děti se tak dostanou na ne zcela přístupná místa nebo mají naopak možnost poznat ta notoricky známá ze zcela jiné perspektivy, jako například kolektory, čističku odpadních vod, metro, překladiště námořních kontejnerů, vysílač nebo třeba letiště.

Na cyklus Objevujeme město bude navazovat cyklus Objevujeme domy, určený dětem a mládeži od deseti do osmnácti let. Během těchto vycházek budou mít děti příležitost se podívat přímo do jednotlivých realizací staveb, společně s jejich autory.

Dalším tématem jsou doprovodné programy k výstavám, které jsou připravovány na míru ke každé výstavě. V současné době se můžete těšit na výstavu Rohanský ostrov, která bude zahájena 15. 4. 2021 a proběhne přímo v této lokalitě. „V průběhu výstavy plánujeme participativní zapojení základních a středních škol. Žáci a studenti tak budou mít možnost se seznámit s územím a udělat si na něj vlastní názor,“ říká Jana Kostecká. V rámci výstavy je také naplánována bojovka a plnění úkolů na jednotlivých místech zastavení výstavy, aby se mohla zapojit i veřejnost.

Na míru však lze připravit jakýkoli program pro školy či školní skupiny. Aktuálně je v přípravném procesu projekt Územní plánování, který je rozdělen na dvě části. Ta první je výkladová a druhá praktická, kde si žáci mohou vyzkoušet jednotlivé role subjektů, vstupujících do procesu územního plánování. Jedná se ideálně o dvoudenní aktivitu. „Chceme z dětí vychovat občany, kteří se zajímají o věci kolem sebe. Chceme, aby děti zkusily, co všechno obnáší proces plánování,“ doplňuje Jana Kostecká. Projekt je rozšířením oblíbeného Průzkumníka, jehož hlavní náplní je zmapování okolí školy a vnímání veřejného prostoru.

V neposlední řadě CAMP plánuje Letní příměstský tábor. Letos by měly proběhnout dva turnusy. Tábor je určený pro děti od devíti do patnácti let a každý turnus se zaměřuje na jiné téma spojené

„Chceme z dětí vychovat občany, kteří se zajímají o věci kolem sebe. Chceme, aby děti zkusily, co všechno obnáší proces plánování“

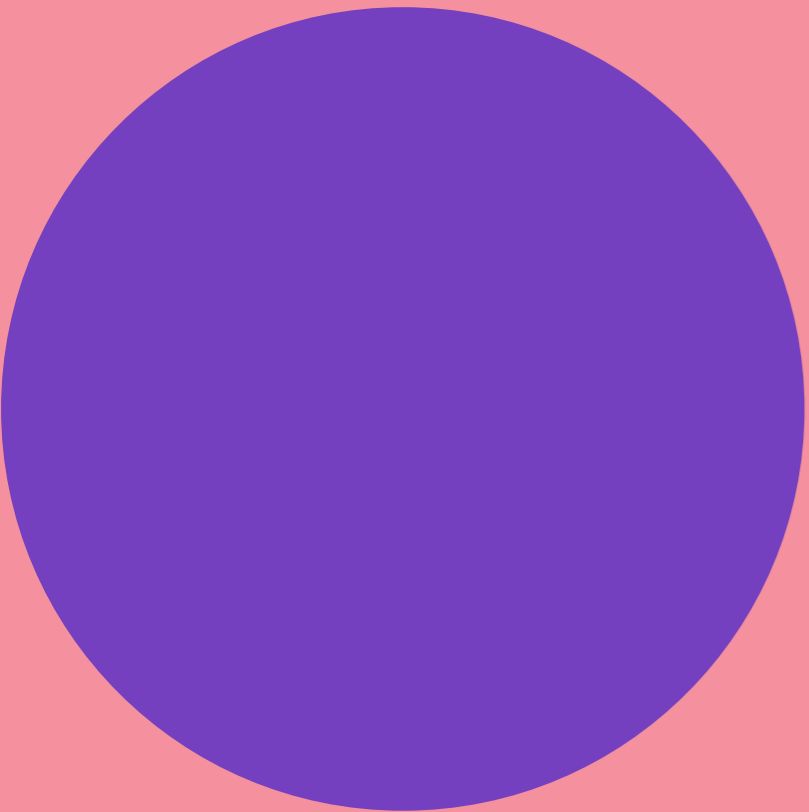
s architekturou a urbanismem. V minulých letech bylo jedním z témat znovu obydlí Císařské louky pro jasně daný počet obyvatel, nebo návrh řešení parcely, na které stála budova Transgasu.

„V současné době, kdy není možné realizovat akce naživo, využíváme k vlastní edukaci a k navázání spolupráce se zahraničními subjekty ve spřátelených institucích a centrech architektury. Skvělou práci pro děti a studenty dělají například v DAC v Kodani, v Talinském Architekturmuseu, v AAO v Chicagu nebo v italském Reggio Children, kde se zaměřují výhradně na děti předškolního věku. Vzájemně si předáváme zkušenosti a učíme se od sebe,“ shrnuje Silvie Luběnová.

Těšíme se na osobní setkání v CAMPu. Do té doby vám přejeme hodně zdraví a (nejen) architektonické inspirace.

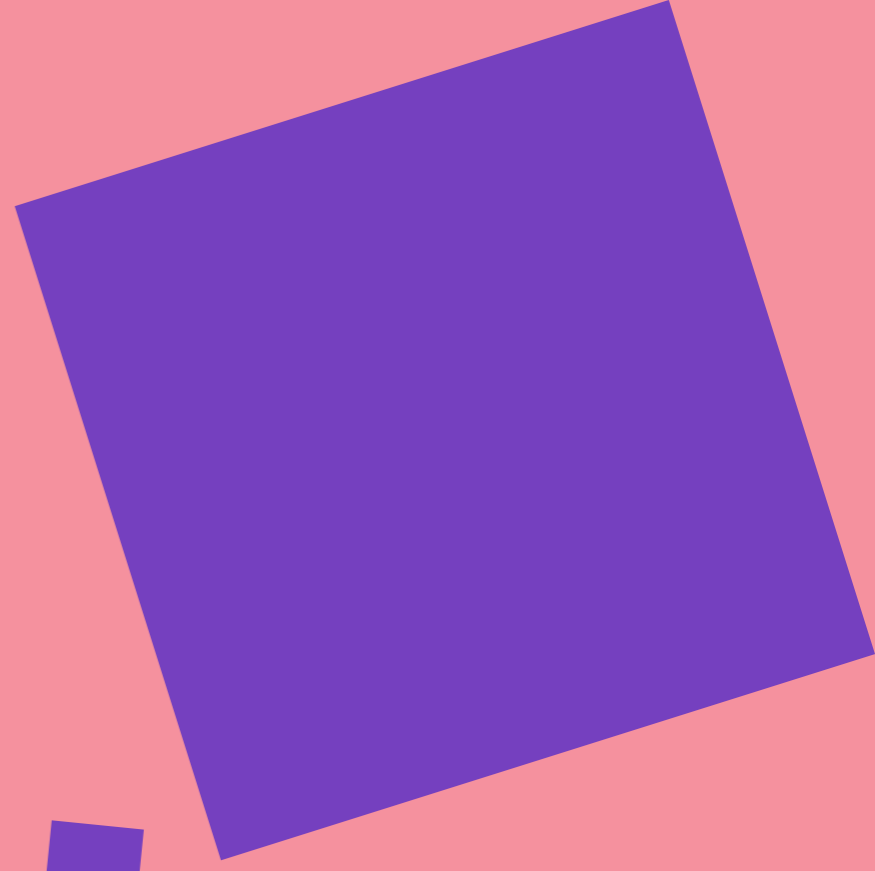
V případě zájmu o vytvoření akce na míru pro děti a studenty nás neváhejte kontaktovat na edu@ipr.praha.eu.

didaktika

Anotace k didaktickým článkům. Kompletní články naleznete na www.casopispiir.cz.

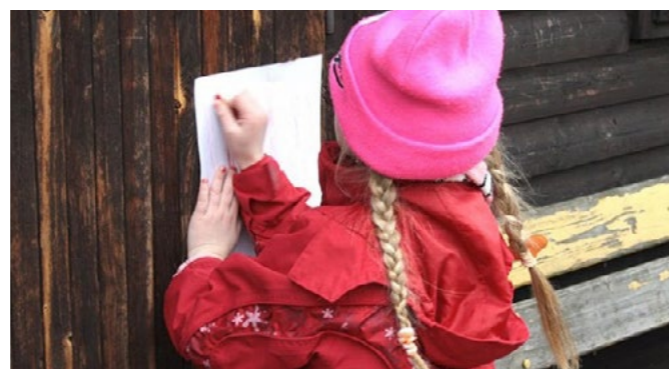
dívej se kolem sebe

text: Kristýna Stará

Pojďme si ukázat, jak se dá svět pozorovat, jak se dá na svět dívat a použijme fotografii a frotáž k jeho zaznamenání. Odhalme po cestě důvěrně známým prostředím, například okolím školy či školky, děje a věci kolem nás a co se za nimi skrývá, co znamenají, co nám o prostředí říkají. Nechme děti, aby si dokázaly vytvořit vlastní názor na věci kolem sebe a více se s místem, které možná dobře znají a možná jím jen bez povšimnutí či většího zájmu procházejí, identifikovaly. Projekt se zabývá propojením fotografie, frotáže a světa kolem nás. Prostřednictvím fotoaparátu a výtvarné techniky se snažíme děti pobídnout k tomu, aby více vnímaly své okolí a byly

schopné v základních rovinách definovat jeho vlastnosti a kvality. Díky fotografii a frotáži lze docílit jedinečných náhledů do světa dětí a do toho, jak vidí svět kolem sebe ony. Připravme jim tedy malou dobrodružnou výpravu, během které budou zaznamenávat pomocí těchto dvou technik věci a děje, které je zaujmou. Všechny zážitky si pak nalepme na společnou plachtu – mapu našeho dobrodružství a vyprávějme si o tom, co jsme viděli, slyšeli, co upoutalo naši pozornost a proč.

Více naleznete na stránkách Architekti ve škole.
Autor metodiky: Adam Pokorný, Adéla Křížková, Tomáš Kovalčík

malá drobnost pro radost

text: Jana Polášková

Plánovaná procházka nabízí inspiraci, jak v dětech probudit zájem o okolí a uvědomit si možnosti, jak mohou být ve svém okolí aktivní a čeho si mohou všimnout. Je dobře možné podobné aktivity využít například během celospolečenských událostí jako je světový den Země (22. 4.), Světový den vody (22. 3.) apod. Důležité je alespoň jeden malý návrh na úpravu či změnu, kterou žáci vymyslí dotáhnout do konce a realizovat. Procházka by měla iniciovat proměnu na úrovni školní komunity. V závěru je uvedeno, kam se obrátit a koho oslovit při realizaci nápadů na změnu nebo vylepšení.

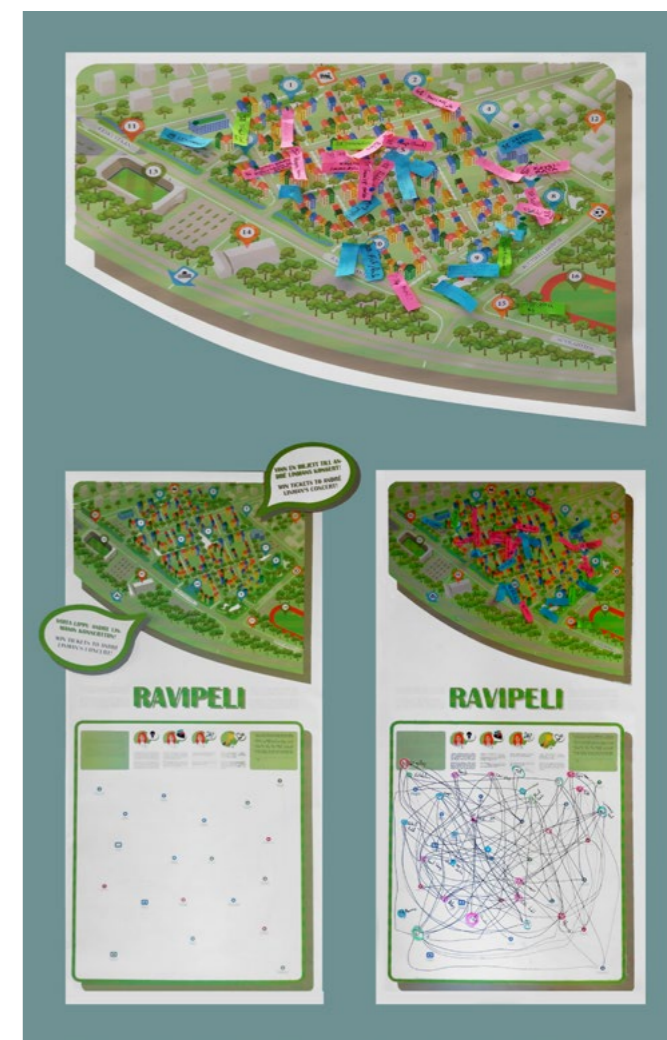
ravipeli

text: Kristýna Stará

Nevíte, jak vysvětlit, že město se skládá z něčeho víc nežli z domů a prostoru mezi nimi? Že utváří síť významů, vztahů mezi lidmi, místy, službami, ale i společenskými událostmi aj.? Je složité vysvětlit, že čím hustší a propojenější tato síť bude, tím taková místa nabízí svým obyvatelům a uživatelům více výhod a větší stabilitu? Potřebujete zapojit žáky, studenty či dospělé občany do veřejné diskuse o městském rozvoji? Potřebujete sebrat informace o názorech a preferencích budoucích občanů na to, jaké služby, místa či akce jsou pro ně klíčové a do čeho by mělo město investovat?

Na to všechno vám postačí základní mapový podklad, tužka, lepící štítky a můžete se začít bavit o tom, co kde ve městě stojí, kam chodíte nakupovat, kde rádi trávíte čas nebo kde se co děje a koná za významné společenské akce. To vše pak můžete zaznamenávat do své mapy, ale též na prázdný arch, kde své podněty budete tužkou propojovat i s podněty ostatních, abyste viděli, co s čím souvisí. A jak propojit význam jednoho místa či jedné události s druhou? Ke všemu, co do mapy zaznamenáte, se ptejte proč. Proč zde rád nakupuji, proč zde trávím čas, proč je tato kavárna či park tak oblíbený, co dalšího procházky pod korunami stromů nabízí? Může to být jeho napojením na MHD? Blízkostí dobré kavárny či obchodního centra?

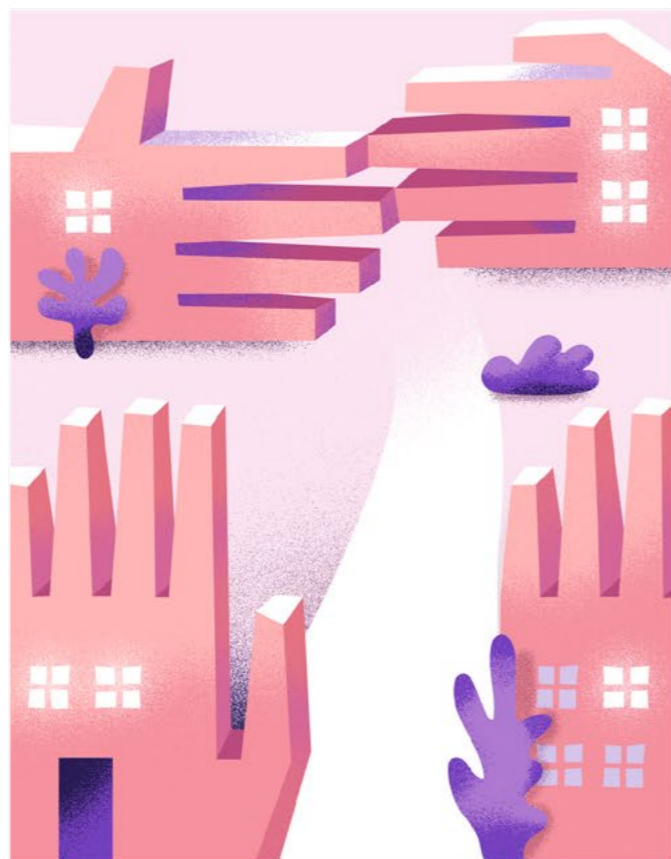
Více naleznete na stránkách Architekti ve škole.
Autor metodiky: Karolína Kopecká

democracy

text: Eliška Homutová

Hlasovat, nebo se domluvit? V rámci tohoto programu děti založí své fiktivní město se vším, co jim ve městě přijde důležité. Zvolí si starostu a jeho zastupitelstvo a společně pak rozhodnou o fungování lidí na území obce. Nenásilnou formou si tak osvojí základní pravidla demokracie i důvod, proč je občas rychlejší hlasovat i když to ne vždy vede k lepšímu výsledku. Rozhlédnou se po své obci a uvědomí si, co by zde rozhodně nechtěli, nebo naopak chtěli. Bude na náměstí obří cukrárna, zoologická zahrada, nebo velké hřiště? Uvidíte, třeba vás děti překvapí, mile, či nemile.

návrháři veřejného prostoru

text: Daniela Pernesová

Návrh na dlouhodobý projekt pro nejstarší žáky ZŠ, na němž může spolupracovat obec, místní galerie a až několik škol v regionu je určený pro žáky zájmově se o obory výtvarného umění a architektury. Podporuje regionální výuku uplatněnou ve vzdělávacích oblastech: svět práce, výtvarná výchova a informační a komunikační technologie.

Projekt bude probíhat formou několika vzájemných setkání týmu utvořeného z žáků, odborníků a městských zastupitelů. Společnými silami se děti pod vedením profesionálů pokusí navrhnout změnu konkrétního veřejného prostoru. Nahlédnou však především do činnosti specifických povolání a zakusí tvůrčí proces. Zjistí však také, že jsou určité mantinely, v nichž se mohou se svými návrhy pohybovat.

tajemný svět chodníků

text: Lukáš Houška

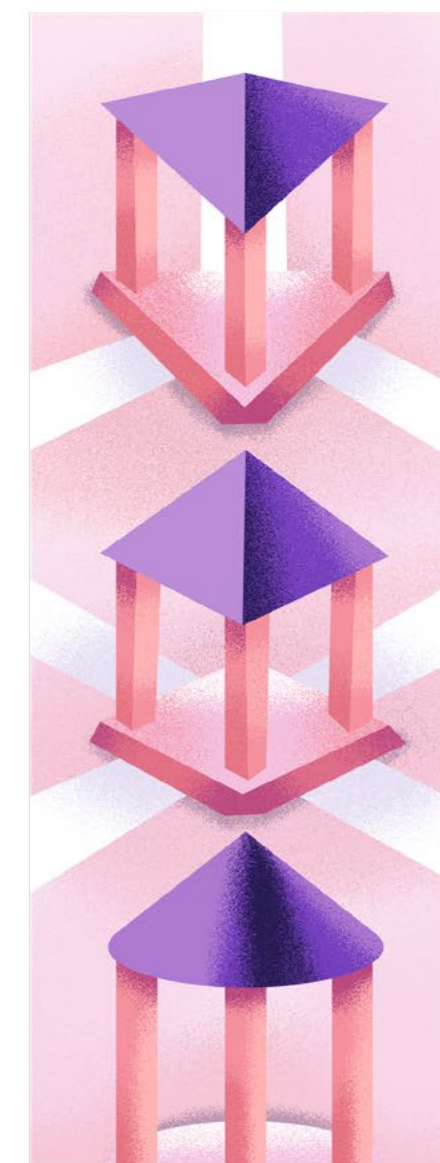
Chodník je výsostně praktická věc, kterou většina z nás ani moc nevnímá, nesleduje ji a využívá ji jen a čistě ke krátkým pěším přechodům z domova do cíle své cesty. Přesto jsou chodníky ohromně zajímavé! Je to tajemný svět, který se ocitl na kraji zájmu společnosti a ve stínu silnic a parkovišť skrývá mnohá tajemství a zajímavosti! Ulice a chodníky by měly být místem pro řadu her, vědomostních soutěží a výprav za dobrodružstvím. Pojdme nyní několika pohledy do tohoto světa nahlédnout.

postav altán

text: Aleška Čeňková

Cílem této aktivity je uvědomit si různorodost potřeb lidí, kteří sdílí stejný veřejný prostor. Svou roli hraje věk, pohlaví, povolání, zájmové aktivity a další faktory. Jak se jako architekt rozhodovat při stavbě novostavby, v našem případě altánu? Z této aktivity vyplývá, že je důležité zajímat se o skutečný životní styl skutečných lidí a podle toho činit architektonické kroky. Děti se dozví, že na jejich autentickém názoru záleží. V této aktivitě nikdo neříká, co by kdo měl dělat, ale naopak se ptá: „Co skutečně děláš? Tvůj životní styl a tvé potřeby jsou v rozhodování důležité, mohou ovlivnit průběh plánování a realizaci.“

Na konkrétním příkladě prostoru, který všichni účastníci znají, si uvědomí rozmanitost tras, kterými se jednotliví obyvatelé pohybují. Uvědomí si, odkud kam se nejčastěji přemísťují oni sami a ostatní členové jejich rodiny. Díky grafickému znázornění uvidí vlastní pohyb prostorem a to, že jiný člověk volí z jakéhokoli důvodu jiné trasy.

brožura participace dětí a mládeže

text: Mirjana Petrik,
Město přátelské k dětem, z.s.

Dnešní města čelí palčivým výzvám, mezi které se řadí např. adaptace na klimatické změny, migrace, zabezpečení dostupného bydlení, zastavení degradace životního prostředí a také výzvy v oblasti veřejného zdraví. Města přistupují k těmto výzvám dnešního světa pomocí různých strategií a čím dál více si uvědomují důležitost městského plánování. Ve světle současných udržitelných trendů a strategií v plánování měst je zapojování názorů a potřeb různých skupin uživatelů aktuální a dokonce nutné. Ať se jedná o koncept zdravých, chytrých měst krátkých vzdáleností či o koncept férově sdíleného města – jejich stěžejní metodou je participace.

Ta je dokonce zaručena mezinárodní Úmluvou o právech dítěte (1989). Podle ní mají děti právo svobodně vyjadřovat své názory, právo být vyslyšeny a aktivně se účastnit procesů, týkajících se otázek a záležitostí, které přímo ovlivňují jejich životy. Zároveň, názor nejmladších obyvatel je pro vytváření přívětivého města přínosem, jak ukazují současné příklady dobré praxe plánování měst (např. Vídeň, Berlín, Ghent, Barcelona). Podle nich je pro město prospěšné dát hlas jinak podreprezentovaným skupinám, které obvykle nejsou slyšet.

Brožura Participace dětí a mládeže přibližuje základní principy a postupy při zapojování nejmladších občanů do

participativních procesů utváření prostředí, ve kterém žijeme. Snahou textu je osvěta směrem k rozhodujícím činitelům (zástupcům měst, zadavatelům veřejných zakázek, pracovníkům s dětmi apod.), přibližující potřebu a přínosy zapojování dětí do plánovacích a rozhodovacích procesů. Text ukazuje, že při použití vhodného přístupu a metod se děti mohou stát plnohodnotnou a potřebnou součástí plánování rozvoje lokalit. Metodika participace dětí a mládeže má být ale vždy sestavena na míru danému zadání a uzpůsobena fyzické, kognitivní a mentální fázi vývoje dané věkové skupiny dětí. Má být založena na multifunkčním přístupu, který aplikací různých metod hledá odpovědi na konkrétní otázky vztahu dětí a prostředí.

Brožuru je možné stáhnout na stránkách spolku Město přátelské k dětem www.childfriendlycity.cz.

PETRIK, Mirjana. >DĚTI A MĚSTO: VEŘEJNÝ PROSTOR MĚSTA S OHLEDEM NA DĚTI A MLÁDEŽ< [online]. Praha, 2019 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/6iqg69/>. Disertační práce. České vysoké učení technické v Praze.

„Nikdy nejste moc
malí na to, abyste
mohli něco změnit.“
(Greta Thunberg)

**přehled
tipů na
prázdninové
čtení**

text: Kristýna Stará, Markéta Hossingerová

1. Domov

„Domov může být dům na venkově. Nebo byt ve městě. Nebo dokonce bota! Tolik možností...a všem se říká domov.“ čteme na zadní straně obálky velkoformátové knihy malířky a ilustrátorky Carson Ellisové. Těch několik slov v pár jednoduchých větách vybízí zvědavost k prozkoumání publikace, v níž nad texty převažují obrazy v zemitéch tónech. Obrazy domovů reálných i vyfantazírovaných. Domovů, které důvěrně známe, i těch, v nichž životy tráví lidé nám vzdálení.

Na jedné dvoustraně porovnáme, jak bydlí vysoce postavení lidé a jak lidé z okraje společnosti, na jiné se nabídne srovnání obydlí bohaté šlechtičny a kluka z chatrče (zajímavé, že ona se mračí a on směje). Fantazii vybudí domovy Měsíčanů nebo Atlantid'ánů. A na stejnou úroveň jsou postaveny i domovy zvířat a nebo domovy, které se pohybují. V případě jiné dvoustrany autorka neoznamuje, jaký, nebo čím domov znázornila, ale ptá se čtenáře: „Čipak domov je tohle?“ a „A co tenhle?“ S dětmi, které ještě neumí číst, si můžeme tímto způsobem prohlížet celou knihu. Přemýšlet nad tím, kdo jaký domov obývá. Jaké má asi vlastnosti, co dělá, co má rád...

Celá kniha je pestrou až roztodivnou mozaikou domovů, poselství je ale zcela jasné. Každý tvor na zemi má svůj domov, který odráží jednak podmínky, v nichž žije, jednak jeho osobnost. „Tohle je můj domov a to jsem já.“ Tak kniha končí: „Kde je tvůj domov? Kde jsi ty?“ Nezbyvá než vzít paletu, barvy a štetec a namalovat ho. (mh)

Ellisová, C. Domov. Praha: 65. pole, 2016. ISBN 978-80-87506-82-0.

2. Krajiny domova

Jméno geologa a klimatologa Václava Cílka je mnohým dospělým čtenářům velmi dobře známé. Ve svých knihách velmi nenásilně spojuje přírodní a humanitní vědy a jeho stálým tématem je vztah přírody a civilizace, vztah člověka ke krajině. A je to jeho poetický jazyk, který čtenářům dává přímo pocítit oduševnělost krajin dalekých i těch nejbližších.

V roce 2018 vydalo nakladatelství Albatros knihu Václava Cílka určenou pro dětské čtenáře, konkrétně ji doporučuje dětem od 9 let. Jmenuje se Krajiny domova a obsahuje 45 krátkých, většinou dvoustránkových kapitol, které malým čtenářům představují nejrůznější mikroregiony České republiky. S velkou pravděpodobností tam naleznou krajinu svého domova. A kdyby náhodou ne, protože samotný autor sám přiznává, že nebylo možné obsáhnout veškerý prostor, je tu Cílkova výzva v závěru: „Není však nutné putovat tak daleko. Hodnotná krajina skutečně začíná na konečné městského autobusu.“

Ze souboru kapitol, věnujících se vždy konkrétní lokalitě, se vymyká jedna, která pojednává o městské krajině. Již samotný její podtitul je výmluvný: „Pro mnoho lidí jediná krajina, kterou znají.“ Cílek však upozorňuje na skutečnost, že i města jsou plná fauny a flóry. Dokonce konstatuje: „Kdybychom spočetli přírodní bohatství Prahy nebo Brna, dostali bychom se na úroveň běžné chráněné oblasti.“ To

může být povzbudivým zjištěním pro nejednoho učitele i žáka.

Zkoumáním krajiny domova nejen prostřednictvím knihy Krajiny domova se odhalí mnohé souvislosti a nejen to. Jak autor píše: „A také se dozvíte něco sami o sobě, protože každá země je zrcadlo, ve kterém vidíme dosud nepoznané stránky své povahy.“ (mh)

Cílek, V. Krajiny domova. Praha: Albatros, 2018. ISBN 978-80-00-05131-4.

3. Od jeskyně ke katedrále

Co je to architektura? Jak vypadá a odkud je a proč vlastně? Vstupme do světa architektury prostřednictvím krátkých komiksů a textů, které pro nás nakreslil a napsal architekt Ondřej Šefců. Kreslené příběhy v této knížce popisují různé významné chvíle v dějinách architektury tak, jak to nenaleznete v žádné z encyklopedií a učebnic. Možná se vše nestalo přesně tak, jak je zaznamenáno, ale jednotlivé příběhy vás vezmou na zábavnou pouť k jeskynním lidem, do Stonehenge, k samému počátku zrození klenby. Nechají vás se toulat mezi jednotlivými architektonickými slohy a zajímavostmi a hledat odpovědi na otázky,

zdali dům může vypadat jako raketa, či jako dort.

Knihou můžete listovat, nechat se inspirovat příběhem, který pak budete vyprávět dětem, dívat se nebo třeba podle knihy tvořit. Vezmete si tužku, barvy, možná kousky papíru, lepidlo a sami půjdete objevovat svět architektury kolem vás. Možná odhalíte zajímavý příběh, necháte pracovat svou fantazii při rozkrývání různých tvarů na fasádách domů. Třeba na vás z výšky shlédne drak, nebo vám spirála na sloupu připomene šneka a nebo si nějaký dům sami slepíte či postavíte v lese z materiálů, co najdete.

Svět architektury srozumitelně vysvětluje na desítkách příkladů z historie i současnosti též kniha ARCHISTORIE od varšavské architektky Magdaleny Jeleňské. Bohatě ilustrovaná kniha přináší poznání o základních architektonických formách, typech budov a materiálech. A pokud vás zajímá, co dokázal v architektuře železobeton, sklo či obyčejný kámen, je to kniha pro vás. Osobitý pohled na téma architektury vložil do své knihy i Michael Třeštík. Umění vnímat architekturu pro rodiče a děti dovede jednoduše napříč staletími vysvětlit její historické, slohové a technické souvislosti a poradí, čeho si všímat, o čem pochýbovat a nad čím žasnout. (ks)

Šefců, O. Od jeskyně ke katedrále. Příručka pro hravé architektky. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5300-3.

Jeleňská, M. Archistorie. Vyprávění o architektuře. Praha: Labyrint, 2018. ISBN 978-80-86803-64-7.

Třeštík, M. Umění vnímat architekturu pro děti a rodiče. Praha: Motto, 2020. ISBN 978-80-267-1897-0.

4. D.O.M.E.K., D.E.S.I.G.N., Z.A.H.R.A.D.A.

Nakladatelství Jakost zprostředkovává sérii knih, jejichž část své čtenáře přivádí do světa architektury, designu a krajinářské architektury. Kniha D.O.M.E.K. představuje průvodce po třiceti pěti současných domech z celého světa. Dozvíte se v ní, jak a kým byly domy navrženy, kde stojí a proč byly vymyšleny a postaveny tak, jak byly. Díky nádherným ilustracím uvidíte, jak domy vypadají a k čemu slouží a budete sami přemýšlet, zdali by se vám v nich dobře žilo, spalo, pracovalo, a nebo byste je využili jen na krátké posezení, jako v zahradním altánu. S touto důvtipnou obrázkovou mozaikou efektních konstrukcí, jak zní podtitul knihy, procestujete během chvíle celý svět a nestačíte žasnout nad domy v podzemí i v korunách stromů, domy k nafouknutí i domy pro lidi bez domova, domy z písku, záclony či těmi, se kterými zde snad přistáli mimozemšťani.

Domácí encyklopedie seriózních i groteskních návrhů neboli kniha D.E.S.I.G.N. je další knihou ze série. Pojem „design“ vám autoři zprostředkovávají na sedmdesáti neotřelých realizovaných návrzích spojených s domácnostmi, které vytvořili přední světoví návrháři. Předměty jsou řazeny chronologicky podle data svého vzniku: začíná se dnes již ikonickou židlí „model 14“ od Michaela Thoneta

z roku 1859 a končí regálem „free port“ od Martiho Guixé z roku 2011. Stejně jako v předchozí knize se děti dozví, jak se ten který předmět jmenuje, kdo je jeho autorem, odkud pochází, na co slouží, z čeho je vyrobený, jak se jmenuje firma, která ho vyrábí, a proč byl navržený tak, jak navržený byl. Dokud jste knihu neotevřeli, možná jste si ani neuvědomili, s jakou pečlivostí a důmyslností je potřeba přemýšlet nad návrhy všedních věcí, jakými jsou židle, věšák, police či odšťavňovač.

Z.A.H.R.A.D.A. neboli zelený atlas hravě rašících a důmyslných areálů, vás zavede na čtyřicet dva míst po celém světě včetně České republiky. Povětšinou se jedná o místa veřejně přístupná, která by se dala označit slovem zahrada či park, ale jak sami uvidíte, krajinářská architektura se zabývá i dalšími veřejnými prostory, střešními zahradami, fasádami domů a z obyčejného chodníku dokáže vytvořit umělecké dílo. Zjistíte, že taková místa mohou být podvodní, léčivá, skrytá, kapesní, svíslá či létající, a že i taková zanedbaná a zarostlá místa, jako stará železnice, se mohou proměnit v neobyčejný zážitek. (ks)

Mizielińska, A. Mizieliński, D. D.O.M.E.K. Praha: Jakost, 2014. ISBN 978-80-260-5657-7.

Solarz, E. D.E.S.I.G.N. Praha: Jakost, 2015. ISBN 978-80-260-8277-4.

Kolaczyńska, E. Z.A.H.R.A.D.A. Praha: Jakost, 2017. ISBN 978-80-270-11830-3.

5. Ahoj socho

Kniha Michaely Matysové a Lucie Štůlové Vobořilové je jakýmsi průvodcem světem soch a památníků. Bylo by ale mylné, představovat si ji jako přehled děl. Naopak vypráví o smyslu soch a uměleckých děl ve veřejném prostoru, o jejich významech, poodkrývá příběhy jejich vzniku, a především vybízí k jejich samostatnému zkoumání a k přemýšlení o nich.

A ačkoliv publikaci vydala Galerie hlavního města Prahy, věnují se autorky sochám nejen pražským. Stejně tak se neomezují na konkrétní období, a tak v knize najdeme zmínku o sochách vzniklých před staletími i o těch novodobých, vznikajících v posledních letech. Dokonce někteří současní umělci – autoři soch v knize zveřejnili konkrétní příběhy a motivace svého vybraného projektu.

Textu v knize není příliš. Jednoduchým jazykem psané krátké informativní odstavce střídají rukou psané poznámky, otázky k zamyšlení nebo náměty na tvůrčí úkoly. Cílovou skupinou jsou totiž rodiny s dětmi od 6 let. Jistě i proto nad textem převažuje obraz, který tvoří směsice fotografií a kreseb, které čtenáře zavedou k známým nebo méně známým, zato zajímavým dílům. Možná to k většině z nich máte daleko, zaručeně však ve svém okolí o nějaké soše nebo památníku víte. Po přečtení a prohlédnutí se na ně jistě budete dívat trochu jinýma očima. (mh)

Matysová, M. Štůlová Vobořilová, L. Ahoj socho. Praha: GHMP, 2018. ISBN 978-80-7010-143-8.

6. Voda v pohybu – úžas v nás. Pozorování a pokusy.

Říká se: „Voda – základ života.“ Voda spolu se vzduchem tvoří základní podmínky existence života na Zemi. Voda je základní stavební látkou živých těl, ale jen málokdo ví, že vodě vděčí za své složení i pevné, neživé látky, které by se bez obsahu vody rozpadly v prach. Vše začíná koloběhem vody v přírodě, kde se vlivem sluneční energie a zemské gravitace v průběhu nepřetržitého procesu přeměňuje na plyn (vodní pára), kapalinu (voda v oceánech, déšť) a pevné skupenství (sníh, led). Vodu pijeme, cítíme, posloucháme její zurčení v horských potocích, občas se jí necháme svlažit v horkém létě nebo smáčet jarním deštěm. Vodu vidáme denně jako mraky plující po obloze, ale vidíme ji i všude v krajině – v tvaru kopců, údolí i skal. Voda je jednou ze sil formující život a svět kolem nás a podílí se na jeho vzniku, proměně i zániku. Vodu známe i jako ničící živel, který umí přivolat i člověk svými neuváženými rozhodnutími narušujícími vodní režim krajiny, jako budování přehrad, napřimování vodních toků, meliorační zásahy aj. To vše jsou všudypřítomná a stále aktuální témata, ale zkoušeli jste nahlédnout

někdy jen na samotnou kapku vody a pohyb skrytý uvnitř vodní masy?

Tekoucí voda a nejrůznější jevy, které se odehrávají na hladině i pod ní, jsou jen zdánlivě všední a všeobecně známé. Každý den je můžeme pozorovat, aniž bychom na nich shledávali něco mimořádného. Co se ale děje s prouděním, když je koryto v nějakém místě užší než jinde? Proč se v řece u mostního pilíře tvoří víry? A jak vlastně různé víry vypadají a vznikají? Co jsou to meandry, jak se tvoří a proměňují? Proč se na písčném dně u pobřeží tvoří zvláštní obrazce a jak jejich podobu ovlivňuje způsob proudění vody? Jak se pohybuje voda ve vlnách a proč můžeme na zvláště hladině spatřit předmět, který vlny nikam neunášejí? Co se děje s vodní kapkou, když dopadne na hladinu a na suchou plochu?

Odpověď na tyto a další otázky nám v této knize srozumitelným způsobem předkládají odborníci na oblast vody a proudění. Prostřednictvím mnoha podrobně popsaných pokusů, které můžeme s jednoduchými pomůckami sami doma či ve škole provádět, se učíme pochopit zákonitosti, které se za nimi skrývají. Další obrázky, fotografie a komentáře názorně přibližují a vysvětlují nejrůznější jevy spjaté s vodou. Tato kniha se může stát dobrým pomocníkem nejen pro pedagogy a rodiče, ale pro všechny, kteří v sobě chtějí oživit schopnost žasnout a chuť dále objevovat fascinující svět vody. (ks)

Schwenk, W. Jacobi, M. Voda v pohybu – úžas v nás. Pozorování a pokusy. Praha: Malvern, 2017. ISBN 978-80-7530-069-0.

7. Slyšíš, jak mluví stromy? Víš, kde jsou děti stromů? Víš, kde bydlí zvířata?

Talentovaný vypravěč Peter Wohlleben čerpá z mnoha desetiletí vlastních zkušeností lesníka a ochránáře přírody a zároveň se opírá o nejnovější vědecké poznatky, když vypráví o stromech a zvířatech, o jejich domovech a životě i o trvale udržitelném lesním hospodářství. Pro nejmenší si bere na pomoc i svého přítele malého veverčáka Pítu a v obrázkové knížce Víš, kde jsou děti stromů? společně hledají při dobrodružném putování lesem, kde potkají i jednoho vlka a přespí pod širým nebem, stromové děti a jejich rodiče.

Autor napsal již mnoho knih pro různé velké i malé čtenáře již předškolního věku. V knize Víš, kde bydlí zvířata? doprovází malé čtenáře ke zvířatům, která žijí docela blízko – v lese, na zahradě, u vody a s námi v domě. Po přečtení budete znát i odpovědi na to, jak chytřé jsou kozy, kdo žije v sudu s dešťovou vodou nebo proč mají srnčata na zádech puntíky. V knize Slyšíš, jak mluví stromy? se zase dozvíte, jestli mají stromy chuť,

jakým jazykem mezi sebou hovoří nebo jestli musí děti stromů chodit do školy. Nekonečný boj o světlo a vodu a mírová spojení s houbami na vás zase čekají v knize Tajný život stromů, která místy připomíná neuvěřitelný vědeckofantastický román.

Zkrátka nikdy se nebudete nudit, ani při četbě ani při svých toulkách lesem, pokud do knih nahlédnete před procházkou či si některou z nich přibalíte sebou. V knihách naleznete odpovědi na množství otázek, které zpravidla děti napadají, jednoduché kvízy a zajímavé náměty, co si můžete při procházkách nejen ukázat, ale i vyzkoušet! Na konci své cesty se tak již na les nebudete dívat stejnými očima, ani ho nebudete poslouchat stejnými ušima. (ks)

Wohlleben, P. Slyšíš, jak mluví stromy? Co všechno můžeš objevit v lese. Brno: Kazda, 2017. ISBN 978-80-906819-4-1.

Wohlleben, P. Víš, kde jsou děti stromů? Brno: Kazda, 2018. ISBN 978-80-907197-7-4.

Wohlleben, P. Víš, kde bydlí zvířata? Poznáváme život na loukách a v lesích. Brno: Kazda, 2019. ISBN 978-80-88316-42-8.

8. 50 nápadů pro děti, jak přispět k záchraně planety

50 nápadů pro děti, jak přispět záchraně planety je kniha plná informací, nápadů a povzbuzení, jak skutečně něco změnit. S touto knihou se může ochrana životního prostředí stát jedním velkým dobrodružstvím, zábavnou hrou, prospěšnou našemu okolí a celému světu, hrou, díky které můžeme opravdu něčeho dosáhnout. Kniha tak obsahuje vše, co děti potřebují – informaci, podporu a motivaci, že vynaložené úsilí není promarněno a zároveň ujištění, že nemusí být dospělý, aby něco dokázaly.

Kniha představuje jednu velkou výzvu rozdělenou do dílčích úkolů, které jsou provázány s dalšími inspirativními náměty a odkazy na webové stránky <https://akropolis.info/napady/>. Postupně stanovuje v různých tematických oblastech malé cíle, kterých mohou děti dosáhnout i bez dospělých a okamžitě vidět dopad svého snažení. Sami autoři sestavovali příručku záměrně tak, aby smyslem bylo jednoduché provedení s bezprostředním efektem srozumitelným i malým dětem.

A aby nápadů na ochranu našeho domova a celé planety nebylo málo, kniha nabízí kvízy pro chytré hlavičky, ukazuje, jak motivovat a zapojit své okolí, rodinu, školu či sousedy a politiky nebo přináší sadu eko-experimentů, které názorně vysvětlují například dopad kyselých dešťů na rostliny, hrozbu znečištěných podzemních vod pro živé bytosti nebo co dokáže smog. V dnešní složité době tedy nabízí širokou paletu námětů pro pedagogy i rodiče, jak jednoduše a přitom zábavně objasnit složitá environmentální témata a k tomu se třeba i vydat na nečekanou cestu plnou objevů a dobrodružství. (ks)

Javna, S. Janátová, K. 50 nápadů pro děti, jak přispět k záchraně planety. Praha: Akropolis, 2012. ISBN 978-80-7470-017-0.

9. Město pro každého

Kniha Město pro každého se navzdory svému názvu nezdá být o městě pro každého. Nebo ano? Čtenář si podobnou otázku musí nutně položit hned při pohledu na knižní obálku – cožpak ta chaotická změť staveb, budov, silnic, aut a prazvláště uspořádaných ploch, na nichž stojí kreslení obyvatel má znázorňovat město pro každého? Neslušel by názvu otazník?

Neslušel! Kniha předně vůbec není návodem, jak bychom onoho vysněného města pro každého mohli dosáhnout. Naopak. Osamu Okamura má totiž v úmyslu čtenáři sdělit důležitou informaci, že město je pro každého přesně takové, jaké právě je. Právě teď! Krátkými kapitolami nabitými informacemi s všestrannými souvislostmi představuje autor město jako dynamické prostředí, jehož místa a oblasti se proměňují tak, jak se vyvíjí jeho obyvatelé. Pro knihu je typické, že reflektuje zejména stavební a urbanistické trendy posledních dvou staletí, tedy období, kdy město začalo výrazně expandovat za své dosavadní hranice. A zejména pak také autorův pohled, kterým nahlíží na dnešní město převážně kriticky.

Ostatně to si kniha předsevzala učit i své čtenáře – podtitul zní: manuál urbanisty začátečníka.

Stěžejním a osobitým prvkem celé publikace, který ji činí výjimečnou, je obrazový doprovod, který využívá dílo autorské dvojice Davida Böhma a Jiřího Franty, kteří pro knihu vytvořili model města. Zpracování modelu zajišťuje, že je na něm dlouho co objevovat, ovšem čím déle jej čtenář pozoruje, tím znepokojivěji se znázorněné situace začínají jevit. Neudržované ulice, oplocené parcely, všudypřítomné automobily. Od hravosti dětských angličáků k naléhavosti ucpaných ulic měst.

Texty jsou důmyslně propracované a vysvětlují v širokých souvislostech i pomocí drobných detailů poměrně komplexní problematiky současných městských oblastí a procesů. Při čtení si uvědomíme, jakého významu nabyla doprava, podíváme se do zahraničí, a dokonce i trochu do budoucnosti. Autorovi se přitom tyto vhledy podařilo formulovat na poměrně malém prostoru, avšak daní za to je vysoká náročnost textu. Častěji se objevují cizí termíny a celé odstavce jsou vhodnější pro trochu zkušenější čtenáře, kteří minimálně ví, kde si vyhledat slovo, kterému nerozumí. Nicméně oním čtenářem, pomyslným urbanistou začátečníkem, může být kdokoliv. Nejdůležitější je odvaha podívat se městu, společnosti i sobě tváří v tvář. (mh)

Okamura, O. Město pro každého. Manuál urbanisty začátečníka. Praha: 2020, Labyrint. ISBN 978-80-86803-67-8.

pilíř

Pilíř – časopis o krajině, městech
a domech vychází on-line čtyřikrát ročně.
6. číslo, 2. ročník, vychází 8. června 2021.

Šéfredaktorka: Markéta Hossingerová
(redakce@casospilir.cz)

Sazba a grafická úprava: Andrej Ševčík

Ilustrace: Pavel Kuběna

Kompletní metodiky ke stažení, další
články a informace o autorech projektu
jsou k nalezení na webových stránkách
www.casospilir.cz

Vznik časopisu umožněn díky finanční
podpoře získané v rámci grantu
Studentské grantové soutěže na Fakultě
architektury ČVUT. Za finanční podporu
děkujeme též Nadaci české architektury.